

Sabina Burkeljca



## Aksinja Kermauner: Bela kot galeb: zgodba o deklici z albinizmom.

Ilustrirala Maja Lubi.

Jezero: Morfem, 2014.

Pisateljico Aksinjo Kermauner morda najbolj poznamo po tematiki, ki je rdeča nit precejšnjega števila njenih literarnih del, z njo se ukvarja tudi strokovno in raziskovalno, to sta slepota in slabovidnost. Slikanice (med njimi tudi tipanke) *Kakšne barve je tema?*, *Tema ni en črn plašč*, *Snežna roža*, *Žiga špaget gre v širni svet*, pa tudi mladinski roman *In zmaj je pojedel sonce* odstirajo svet, ki je ravno tako (po)poln, čeprav ne vidi z očmi, temveč s srcem in zato mnogo globlje. V heterogeno skupino “drugačnih” sodijo tudi osebe z albinizmom, ki je “prirojeno dedno stanje, za katerega je značilna odsotnost običajne pigmentacije: pomanjkanje ali odsotnost pigmenta v očeh, koži, laseh,” kakor je v spremni besedi zapisala dr. Ingrid Žolgar, profesorica defektologije.

Temo albinizma je Kermaunerjeva ubesedila že v *Berenikinih kodrih* (najstnica Anina, ki gre skozi pekel do zvezd) in v njenem nadaljevanju *Orionov meč*, medtem ko je slikanica, o kateri teče beseda, “namenjena” mlajšim, navzgor starostno seveda nima omejitve, še celo zaželeno bi bilo, da bi odrasli bralci pogosteje oziroma sploh kadar koli posegali po mladinski literaturi. Omejitve so odvisne od bralca. Literatura obstaja. Kakor obstaja roža. Ali drevo. Mi, bralci, imamo neskončno možnosti, kaj bomo naredili z nekim literarnim besedilom. Vsak pač vzame, kar želi, in to umešča v svoj svet.

Medij literature je sam po sebi takšen, da odstira in (se) sooča z drugačnostjo, takšno ali drugačno, kakor umetnost sploh. Odprt bralec spoznava svet prek fikcije, ki po kafkovsko s sekiro razsekava led v njem in ga odpira k novemu, drugačnemu, presežnemu. Literatura torej lahko spremeni bralčev pogled na nekoga/nekaj in posledično detabuizira. Kakovostna literatura vključuje in ne izključuje (npr. invalidnost, drugačna zunanost).

Prek zgodbe in bralčeve vpetosti vanjo, prek njegovega (so)čustvovanja se lahko vzpostavijo tako pomembne stvari, kot je sprejemanje (in ne pomilovanje) nekoga, ki je drugačen. Morda na tem mestu še nekaj misli o besedi *drugačen*, ki po mojem mnenju vnaša distanco med nama dvema, ki sva seveda različna, a sva si tudi podobna. Oba imava želje, hrepenenje, ljubiva ali ne ljubiva, naju kdo ljubi ali naju ne ljubi, imava olivno zelene oči ali pa jih nimava ipd. Sva človeka. Beli ali rdeči lasje? Stvar okusa, nikakor osnova za izključevanje. Seveda v literaturi ne gre samo za tematiko (npr. invalidnost), ampak za avtorski pristop, ki odpira bralčevo srce, da sprejme tistega "drugačnega", najprej v fikciji, potem pa še v resničnem življenju. Sama namreč verjamem, da so prav zgodbe tiste, prek katerih se nekemu približamo, vanj vstopimo in ga sprejmemo/razumemo. Aksinji Kermauner to dobro uspeva prav z deli, v katerih obravnava že omenjeno tematiko: bralec vstopi v svet slabovidnosti, slepote ali albinizma in spozna, da drugačnosti ni, je samo moj pogled nanjo.

Navdušujoča je perspektiva, ki jo pisateljica zavzame do deklince Binca, ki je albin. Pisateljica Binca ne potisne v vlogo žrtve, ampak zmagovalke, kar je redkost, kadar so prikazani protagonisti, ki izstopajo ali se soočajo s težavami, ki jim jih v veliki meri povzroča zunanji svet z etiketiranjem, izobčenjem, naslajanjem nad drugačnostjo. Vsaka drugačnost lahko obogati, mi smo tisti, ki ji damo predznak.

Deklince Binca najdemo v poletju, na morju, kjer preživlja brezskrbne dni s svojo družino, prijatelji in znanci. Uživa v vsem, kar ji ponujajo ljudje in narava. Razumevajoči deček Jernej jo nežno vpraša, zakaj plava kar oblečena, in jo razume, še več, pohvali tisti Binčin del, ki je poseben, ki izstopa. "Pa tako lepe lase imaš!" pravi. Binca je sprejeta. Binca je lepo. Celo več, ponosna je na svoje bele kodre, saj je bela kot galeb, pristavi Jernej. Prijateljice Eve ne moti, da Binca ne vidi žoge, lahko se tudi drugače igrata. Sprejemanje rodi toplino bližine, rodi sobivanje; ne izključuje – Binca ni treba dokazovati, da je kljub posebnosti lepa in enkratna. Redkost, tako v literaturi, kakor tudi v resničnem življenju. Potrebujemo namreč zgodbe, v katerih literarni osebi ni treba skozi ogenj in pekel, skozi kri in globeli, da bi bila sprejeta. Zgodbe, v katerih glavna oseba išče sebe na manj krvav in grozeč način, je premalo. Zdi se, da je potrebno veliko trpljenja in gorja za očiščenje, zato sem si pri Binca prav oddahnila. In si z veseljem predstavljala žareče oči otrok, ko jim bom brala Binčino zgodbo.

Binca je otrok narave, sicer slabše vidi, a zelo dobro in subtilno posluša in sliši zvoke iz narave, ki jih je pisateljica natresla v knjigo (žvi žvi, švnnnk, piii piii piii, cvu cvu cvu, žve žve žve žve!, špljuc špljuc špljuc,

grunf grunf ...). Spet močna sporočilnost – nečesa nimaš, zato pa drugje bolj polno doživljaš.

Binčina družina je topla in skrbna, kar deklici omogoča, da je njena posebnost običajna, del življenja, del vsakdana. Ne delajo drame iz belih las, iz preobčutljivosti na svetlobo, iz zdravstvenih posebnosti. Živijo kot vsi ostali, kjer je potrebno, pa sodelujejo in si pomagajo ter tako dajejo živ zglede zunanjemu svetu.

Deklica se zase in za svoje mesto v svetu zna in zmore boriti tudi sama, saj so jo starši opremili za to. Ko veter odnese njen beli klobuček, se najprej prestraši, saj staršev ni v bližini, potem pa dvigne glavo in si reče: "Pogumna moram biti. Saj zmorem." In nad njo zaplava beli galeb. Binčina mama in oče namreč vesta, da jo morata opolnomočiti, da bo lahko stopala sama, brez njune večne pomoči. In na koncu sledi nagrada za pogum – sladoled in šelestenje pravljice.

Slikanico *Bela kot galeb* sta nežno, toplo, sončno prepletli pisateljica Aksinja Kermauner in ilustratorka Maja Lubi. Ilustracije so nežne in vabijo otroka, da se ob njih ustavi in napije toplih barv in mehkih potez. Zgodba in ilustracija se tako nevsiljivo prepletata, da ne motita okolja druga druge, delujeta kot celota, ki govori besedno-vizualno zgodbo, ki se v otroku odvija kot ena sama. Za malčka/otroka sta oba svetova (enako) pomembna; s pomočjo obeh si oblikuje spoznavni svet, se opismenjuje in razvija bralni okus, zato so knjige v celostni podobi prav v tem prvem obdobju izredno pomembne. Kvaliteta bi morala biti edino merilo – samo najboljše je dovolj dobro za otroka.

Zgodba o Binci je bela (bela je barva ljubezni), topla zgodba, ki bralca odpira nežno, milo in zato toliko bolj učinkovito. Prav zato je lahko literatura s svojo estetskostjo pri detabuizaciji veliko učinkovitejša kakor predavanja ali prepričevanje. Pisateljica in ilustratorka sta ustvarili celoto, ki celi. In tudi celoto, ki stoji sama zase.